

▶ HEAUSKSET VANAINIMEST VÕIDAKSE KERGESTI EBAÕIGLASELT KOHELDA

Hooletussejätmine algab vaikimisest

▶ Kui koduõde Linda Jürisson üht eakat inimest intervjuerima läks, leidis ta eest väga piduliku ja tänuliku ilmega vanakese, kes teda tingimata ka tee ja küpsistega kostitada tahtis.

AIME JÕGI
aime.jogi@postimees.ee

Kodus põdejatele meditsiiniabi andmas käiv Linda Jürisson intervjueris kolm aastat tagasi oma Tartu Tervishoiukõrgkooli lõputöö tarvis viit inimest.

Töö teema oli rabav – eakate inimeste väärkohtlemine.

«Kas siis niisugust asja on olemas,» imestasid paljud. Linda Jürisson noogutas.

Aga alles nüüd räägitakse sellest palju julgemalt.

Räägi televiisoriga

Kõige levinum väärkohtlemise viis on vanainimesega mitte kõnelemine. Toidukott tuuakse ehk koju, aga jutuajamiseks enam aega ei jää. Õeldakse: räägi televiisoriga, mis sa kurdad.

88-aastane vanahärra ootab pikisilmi, millal ta haiglast välja kirjutatakse. Ta teeb haiglapersonaliga igati koostööd, ikka lootuses varsti koju saada. Mehe üldseisund paranebki. Ta saab toa piires ise enda eest hoolitsemisega hakkama, õpib käima treppidel ning kasutama tugikeppi ja kütse. «Kas ma nüüd ometi saan kord koju,» ei väsi ta pärimast.

Ent kojumineku päeval selgub, et koju teda ei viidagi. Lapsed ei taha teda enam tagasi. Lapsed on isale organiseerinud koha järgmise hooldushaiglas, kus ta peab viibima surijatega ühes palatis. Vanahärra elutahe murdub.

Millised on aga päev läbi omaette istuva memme või taadi mõtted ja soovid? Kui palju on ükskõik kes meist selle vastu huvi tundnud?

Heal juhul osutub kuulajaks koduõde või sotsiaaltöötaja, mõnikord osavõtlik naaber või kannatliku meelega lapselaps.

Liis Treimann / Kaido Linde montaaž

Üksijäänud vanainimesele asendab teler tihti nii sõpru, abikaasat kui ka lapsi – kogu ta suhtlemisingi ja hellusevajadust.

Koduõde Linda Jürissoni intervjuud aga näitasid, et just omaste ringis leiavad aset ka need kõige tõsisemad väärkohtlemisjuhud.

Linda Jürisson kõneleb memmest, kes oli oma maja sunnitud maha müüma, sest ei saanud enam üksi hakkama. Raha kinkis ta tütrele. Tütar võttis ema enda juurde, aga andis talle oma elamisest väikesest põhjapoolse toa. Kui viletsate jalgadega vana naine endale sooja toitu teha tahtis, pidi ta üle õue sauna minema. Tütar teda oma kööki ei lubanud.

Mõnikord läheb vanainimese rahapeidikust kogu raha kaduma, kuigi ta on oma hooldajal palunud sealt vaid 100 krooni võtta. Teinekord ootab memmeke nädal aega või kauemgi, enne kui sugulasele meelde tuleb, et ta lubas ta suruaeda mehe hauale viia.

Kõik algab väärtushinnangutest,» on Linda Jürisson veendunud. «Võtsin kord julguse kokku ja läksin ühe ärimehel juurde lasteta vanainimese tarvis raha küsima. Mees oli väga kiindunud vanavarasse. Suure osa oma säästudest paigutas ta just sinna. Ometi ei mõistnud mees, miks ta peaks mõnd vanainimest, kes niikui varsti ära sureb, aitama. Niisiis huvitus too äriinimene mitme põlve kauguselt pärit vanast mööblist, mitte aga inimesest, kes ehk kunagi niisamasuguste asjade keskel on toimetanud...»

Vanaks jäävad kõik

Tartu Ülikooli Kliinikumi spordimeditsiini ja taastusravi osakonna sotsiaaltöötaja Maarika Tisler tegeleb iga päev probleemidega, mis on seotud hooldusraviosakonda toodud

inimeste emotsionaalse, füüsilise, majandusliku või õigusliku väärkohtlemisega.

Haiglasse toodud eaka naise keha on täis ilmselgeid vägivalda tunnemärke: löikehaavu ja sinikaid.

Selgub, et patsiendi poeg on alkohoolik, kelle ainus eesmärk emaga suhtlemisel on temalt ta pensioni ja sotsiaaltoetuse kättesaamine.

Ema räägib aga kõigile, et tal on väga hea poeg, kes teda hästi hoiab. Ta ei kurda, vaid armastab oma poja südamest ega soovi, et keegi poega karistaks.

Näiteks tuuakse vanainimene hooldusravi osakonda, ja millegipärast unustavad omaksed talle ütelda, et tegemist on

hooldusravi, mitte taastusraviga.

Selgitust, et seal perspektiiv tervenemiseks või toimetuleku oluliseks paranemiseks sisuliselt puudub, tuleb hakata tege-ma personalil. Ja siis nagu poolkogemata selgub ka, et keegi lähedastest ega sugulastest ei taha teda enam enda juurde tagasi. Oma majast on memmeke kinkelepinguga loobunud. Talle endale ei ole kunagi pähe tulnud, et ta võidakse niimoodi hüljata.

Maarika Tisler ütleb, et temale vanad inimesed meeldivad. Tema meelest on neid huvitav kuulata. Ka siis, kui jutt on juba mitu korda kuulatud, on seal tarkuseivad sees.

«Vanadus ongi see aeg, mil me kõik läbielatu tahame läbi arutada ning iseenda ja maail-maga rahu teha,» räägib Maarika Tisler.

Meditsiini- ja sotsiaaltöötajate koolitaja Annelly Soots märgib, et vanainimest võivad riivata pealtnäha väga lihtsad asjad. Näiteks tahab poolpime vanainimene kodus teisi aidata, aga ei näe hästi ja ajab sodi maha. Saab selle eest paljusõnaliselt rielda.

Või küsib vanainimene endale taimi kasvatada. Saab aga hurjutada, et temast niikuinii aia harijat ei ole.

Üksi elava memmekese televislik seisund on sedavõrd halb, et tema haiglasse toomine on paratamatu.

Memmel on jalas särvvalged sokid. Kui need ära võtta, on nende all veel teised, kolmandad ja neljandadki sokid... Mida paar edasi, seda määrdumaks need osutuvad. Viimast sokipaari pole võimalik jalast ära võtta ning lehk on kohutav. Need viimased sokid on vaese memme haavanditega jalgade külge ära mädanenud.

Mõnikord on vanainimene karmi kohtlemisega sedavõrd harjunud, et peab seda normaalseks.

Mõnikord häbeneb ta hirmsasti ega räägi mitte kellelegi oma pereliikmete kohta mitte ühtegi halba sõna.

Õigus iseenda elule

«On väga oluline, et vanad inimesed saaksid ise oma elu üle otsustada,» rõhutab Annelly Soots. «Iga inimene on oma elu ekspert. See, kui ta vajab abi tee ületamisel, ei tähenda veel, et ta ei tea, kuhu minna.»

Selle aasta 15. juunil tähistati Eestis esimest korda eakate väärkohtlemisest teavitamise päeva.

Tartu Tervishoiukõrgkoolis korraldati koguni ettekannete päev. Esinesid Linda Jürisson, Annelly Soots, Maarika Tisler ja mitmed teised.

«Kui kellelgi on sedasorti mure oma naabrimemme või -taadi pärast, siis palun võtke ühendust sotsiaaltöötajaga või teatage politseisse,» soovib Maarika Tisler. «Ei ole päris nii, et see on teiste inimeste privaatne pereelu. Mitte keegi ei ole mitte kunagi ära teeninud vägivaldset kohtlemist või hoolimatut suhtumist.»

STOKKER

Pakkumine kehtib kuni 30.06.06!

www.stokker.com

KÕIK MURUNIIDUKID NÜÜD

-20%

STOKKER TÖÖRIISTAKESKUS Ringtee 79, Tartu

ALEKSANDRI
ILU- JA TERVISEKESKUS

Kosmeetik
Maniküür
Pediküür

Küünetehnik
Massöör
Infrapunasaun

Solaarium
Mullivann

Tartus Aleksandri 42 Info tel 730 3009

TÜH Tartu Tarbijate Kooperatiivi (edaspidi TTK) liikmete korraline üldkoosolek toimub TTK asukohas Tartus Riia 2, 29. juunil kl 10 alljärgneva päevakorraga.

2005. a. majandusaasta aruande kinnitamine.
  - Ettepanek 2005. a. majandusaasta kasumist.
  - 2006-2008. a. majandusaastateks audiitori nimetamine.
- Koosolekule registreerimine koosoleku toimumispäeval alates kell 9.30 TTK sekretäri ruumis Tartus, Riia 2. Kaasa võtta isikult tõendav dokument.
- Koosolekuks ettevalmistatud materjalidega on võimalik tutvuda TTK asukohas Tartus, Riia 2, sekretäri ruumis kuulutuse ilmutamisele järgnevalt päevast alates.

Tartu Tarbijate Kooperatiivi juhatus

TUDENGID, ÕPILASED, ÕPETAJAD!
JUUNIKUU SOODUSTUSED LÕPPEVAKS KOOLIAASTAKS

PRILLIRAAMID (klaaside tellimisel)
KARBIGA OSTES KÕIK 1-KUULISED KONTAKTLÄÄTSED

-50%
-20%

ERIPAKKUMINE SUVEKSI!

OSTA ÜKS KARP ACUVUE ADVANCE UV-KAITSEGA KONTAKTLÄÄTSI JA SAAD PÄEVITUSKREEMI TASUTA

OMA SILM ON KUNINGAS!

Tallinna Optika
TALJALISEST PAREMAD OPTIKAKAUPLUSED
THE BEST OPTICS SHOPS

Eelregistreerimine
Tartus Rüütli 11/Raekoja pl 8
Tel 740 0900
tartu@opti.ee

